

كارىگەرى ھەلبېژاردنەكانى ئەمىرىكا لەسەر وئاتە نەوتىيەكان

20-07-2020

نووسەرەكان

ناوھندى لىكۆلىنەوھى رووداۋ

كورتە : ھەفتەى رابردوو 23 وئاتى بەرھەمھىنەرى نەوتى ئەندام لە ئۆپېك و دەرەوھى ئۆپېك، پابەندبوونيان بە رېككەوتنىكى مېژوووى نېوانيان دووپاتكردەوھ بۆئەوھى رۆژانە 7.7 مليۇن بەرميل نەوت لە بازاردا كەمبەكەنەوھ. درېژەپېدان بەم رېككەوتنە، ھەناسە و وچانىكى كاتى داھە وئاتە نەوتىيەكان، چوونكە نرخی نەوتى برېنتى لەسەرۋوى 40 دۆلارەوھ جېگىركرد.

هەفتەى رابردوو 23 ولاتى بەرھەمھێنەرى نەوتى ئەندام لە ئۆپېك و دەرەوھى ئۆپېك، پابەندبوونيان بە رېككەوتنىكى مېژوووى نىوانيان دووپاتكردەوھە بۆئەوھى رۆژانە 7.7 مليۆن بەرميل نەوت لە بازاردا كەمبەكەنەوھە. درژەبېدان بەم رېككەوتنە، ھەناسە و وچانئىكى كاتى داھە ولاتە نەوتىيەكان، چوونكە نرخى نەوتى برىنتى لەسەرەووى 40 دۆلارەوھە جىگىركرد. جىگىرەوونى نرخى نەوت، بەتايبەتى لەم كاتانەدا كە ھەرىمى كوردستان سەرقالى دانووستاندنە لەگەل حكومەتى فیدرالى زۆر گرنگە. سەبارەت دۆخى ئابوورى خۆى، ھەرىمى كوردستان لەبەردەم دوو بژاردەداھە؛ يەكەم بژاردە رادەستكردنى ھەموو داھاتەكانىيەتى بە داھاتى نەوتىشەوھە بە بەغدا لە بەرامبەر ھەرگرتنى پارەيەك كە بەشى ھەموو مووچەى مووچەخۆرانى ناكات. بژاردەى دووھەمىش جىبەجىكردن و قوولكردنەوھەى چاكسازىيە داراييەكانە لە ھەموو كەرتىكدا، بۆ ئەوھى بتوانىت لەرېگەى داھاتى نەوت و داھاتى ناوخۆوھە بودجەى پېويستى خۆى داينىبات.

پېشبينىدەكرىت ھاوپەيمانى ئۆپېك پلەس كە لە 23 ولاتى بەرھەمھێنەرى نەوتى ئەندام لە ئۆپېك و دەرەوھى ئۆپېك پېكھاتوون، لانيكەم تاوھكو كۆتايى ئەمسال و چارەكى يەكەمى سالى داھاتو سەركەوتوو بېت لە سەقامگىركردنى بازارى نەوت و نرخەكانى نەوت و لەو ماوھەيشدا نرخ لە ئاستىكى ھەرچەندە نزم، بەلام گونجاودا بىننەوھە.

ھەرىمى كوردستان رۆژانە نزيكەى 400 ھەزار بەرميل نەوت ھەناردەدەكات و دەتوانىت لەرېگەى داھاتى نەوتەوھە نيوھى ئەو پارەيەى كە پېويستە بۆ داينكردنى مووچە بەدەستبھيئىت، ھەروھە نيوھەكى ديكەش لەرېگەى داھاتى نيوخۆ و چاكسازىيە بنەرەتايە ئابوورىيەكانەوھە كۆبكاتەوھە. بەلام ئەمە كۆى چىرۆكەكە نىھ، ھيشتا ئەگەر و رووداوى ديكە لەدەرەوھى دەسەلاتى حكومەتى ھەرىمى كوردستان ھەن كە دەتوانن بازارى نەوت رووبەرەووى ناجىگىرى و داھەزىن بكەنەوھە. يەكېك لەو رووداوانە كە ئىستا ئەگەرى زياتر بووھ، سەركەوتنى جۆ بايدن، كاندىدى ديمۆكراتەكانە لە ھەلبژاردنى سەرۆكايەتى ئەمريكا كە چاوھەرواندەكرىت لە مانگى 11 ي ئەمسالدا بكرىت.

كەمبوونەوھى ژمارەى لايەنگرانى دۆنالد ترەمپ و بەرزبوونەوھى دەنگى جۆ بايدن، كاندىدى ديمۆكراتەكان بەگوپرەى ھەندى لە راپرسىيەكان، ئەگەرى ئەوھى ھىناوھتە ئاراوھە كە رەنگە كاندىدى ديمۆكراتەكان لە ھەلبژارنى سەرۆكايەتى ئەمريكا سەربەكەوئىت.

ئەمە ئەو ئەگەرەيە كە دەتوانىت ناپاستەوخۆ كارىگەرەيەكى گەورە لە بازارى نەوت درووستىبات. دواى ھاتنە سەركارى دۆنالد ترەمپ، نزيكەى 4 مليۆن بەرميل نەوتى ئىران و ئەنزۆيلا لە بازاردا نەما، بەلام ئەگەر جۆ بايدن سەربەكەوئىت، بە ئەگەرى زۆر كەنالىكى دانووستاندن لەگەل ئەو دوو ولاتە دەكاتەوھە رېگە بە لادانى ھەندى لە گەمارۆكانى سەر ئىران و ئەنزۆيلا دەدات و ئەو دوو ولاتە دەگەرئىنەوھە بۆ بازارى نەوت. سەرەپاى ھەولەكانى ھاوپەيمانى ئۆپېك پلەس، سەركەوتنى جۆ بايدن دەتوانىت لە كارىگەى رېككەوتنەكەيان كەمبكاتەوھە بازار لە نەوتى ئىران و ئەنزۆيلا پرىكاتەوھە.

بۆ نموونە ئەگەر ئىران ئامادە بېت بگەرئىتەوھە بۆ دانووستاندن، ئەگەرى دەستخستنى رېككەوتنىكى نوپى ئەتۆمى لەگەل ئەو ولاتە لەبەرامبەر سووكردنى سزا ئابوورىيەكان ھەيە كە دەبىتە ھۆكار بۆ بووژانەوھى كەرتى نەوت و ھەناردەكردنى نەوتى ئىران كە ئىستا بۆ نزيكەى 100 ھەزار بەرميل لە رۆژىكدا داھەزىوھە.

جۆ بايدن لە بابەتىكدا كە مانگى چوارى ئەمسال لە گوڤارى فۆرىن ئەفەبىرز بىلواى كردەوھە دەلېت: "دەبىت تاران بۆ ناو رېككەوتنى ئەتۆمى بگەرئىتەوھە و بە مەرجەكانى ناو رېككەوتنەكە پابەند بىت. ئەگەر وابكات، ئىمەش دەگەرئىنەوھە بۆ رېككەوتنەكە و رۆلى دىپلۆماسى لەگەل ھاوپەيمانىكانمان بەھىزتر دەكەين. ھاوكات لە رووبەرەووبوونەوھى كارە تىكدەرەكانى ئىران لە ناوچەكەشدا بەردەوام دەبين."

پېشبينىكراوھە كە لە سالى 2021 و سالى 2022 دا خواست بۆ نەوتى خا و بۆ سەر ئاستەكانى پېش سەرھەلدانى قەيرانى تەندروستى كۆرۇنا بگەرئىتەوھە و رېك لەوكاتانەشدا كە پېشبينى بەرزبوونەوھى نرخى نەوت دەكرىت، ئەگەرەھەيە كە نەوتى ئىران و ئەنزۆيلا و تەنانەت لىبىاش بۆ بازارى نەوت بگەرئىتەوھە.

ئەگەرى بردنەوھى جۆ بايدن، تەنيا بەرھەمھێنەرانى نەوتى وەك ھەرىمى كوردستانى نىگەران نەكردوھە، بەلكو كۆمپانيا نەوتىيەكانى نيوخۆى ئەمريكاشى شىرەزە كردوھە. لە راپرسىيەكدا، 71٪ ي كۆمپانيا نەوتىيە ئەمريكايەكان، سەركەوتنى جۆ بايدنيان وەك گەورەترىن ھەرەشەى سەر كۆمپانياكانيان ناوزەد كردوھە.

سىياسەتەكانى جۇ بايدن لەبواری وزە، ھەپەشە بۇ پەرەپىدانى كەرتى وزەى ئەمىرىكا و ناوچەكانى دىكەى جىھان درووستدەكات.
بەئەگەرى زۇر، بايدن دواى ھاتنەسەركار، قەبارەى بەرھەمھىنانى نەوت لە ئەمىرىكا سنوورداردەكات و ھىندە ياسا و رىئسای جۇراوجۇر بۇ
پاراستنى ژىنگە دەچەسپىنىت كە كارى كۇمپانیا نەوتىيەكان ئەستەم دەكات.

زۇركەس لەنئوخۇى ئەمىرىكا نىگەرانن لەوہى كە بايدن كەرتى نەوت و گاز بكاٹە قوربانى بۇ ژىنگە. لە راستىدا بايدن پىشنىيازى كردووہ لە
ماوہى ۴ سالى سەرۇكاپەتییە گریمانەییەكەیدا، 2 تریلیون دۇلار خەرجبكرىت بۇ ئەوہى ئامانجەكانى وزەى پاك لە ئەمىرىكا بەدىبىت.